

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТИЛЬ ЖИТТЯ

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)**

Кременець – 2023 рік

Робоча програма освітнього компоненту «Екологічний стиль життя» для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Кременець, 2023. 12 с.

Розробник програми:

Галаган О.К., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання

Протокол № 1 від „31” серпня 2023 року

В. о. завідувача кафедри

О. Кратко

Вступ

Україна перебуває на етапі переходу до нової системи управління відходами, для якого характерними є нові ідеї, мрії та бурхливий розвиток екологічних заходів, проєктів. І для ефективних рішень та успішних результатів потрібні нові знання. Новий етап управління відходами базований на ієрархії запобігання появі відходів та управління відходами.

Світ тотально переходить з лінійної економіки, яка зводиться до виробив-використав-викинув, до циркулярної економіки. Циркулярна ж економіка (або економіка замкнутого циклу) заснована на відновленні та раціональному споживанні ресурсів, що змінює весь підхід у виробництві та управлінні відходами.

Філософія Zero Waste це не просто “нуль відходів”, це «**нуль марнування**» ресурсів. Це інструмент переходу до кругової економіки, за якої усе, що виробляється і споживається можна безпечно повернути в систему, без спалювання та утворення відходів.

Ключові слова: екологічний стиль життя, нуль відходів, компостування, відповідальне споживання, сортування, відходи, біорозкладання, біопластик, спалювання, Zero Waste.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 3	Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)		
Змістових модулів – 8	Освітньо-професійна програма підготовки Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)	Курс	
Загальна кількість годин – 90 год.		2-й	2-й
	Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)	Семестр	
		1-й	1-й
	Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 3,3 год.	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		ІНДЗ	
		10 год.	10 год.
		Самостійна робота	
		46 год.	70 год.
		Вид контролю	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 37,8% / 62,2%;

для заочної форми – 11% / 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: є формування у студентів практичних екологічних навичок у побуті та високого рівня екологічної свідомості.

Завдання вивчення дисципліни: освітній компонент «Екологічний стиль життя» спрямований на практичне застосування екологічних знань студентів у побуті та громадському житті, формування нової екологічної свідомості, нового етичного ставлення людини до природи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Екологічний стиль життя” студент може підсилити та розвинути такі програмні компетентності та результати навчання:

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності та результати
ЗК	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях
	Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.
	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології
	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ФК	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
ПР	Вміти використовувати різноманітні ресурси для пошуку потрібної інформації, критично аналізувати й опрацьовувати інформацію з метою використання її у сфері професійної діяльності із дотриманням принципів академічної доброчесності.
	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вплив людини на природу, глобальні екологічні проблеми людства XXI ст.

Вплив людини на природу: забруднення, урбанізація, знищення екосистем. Глобальні екологічні проблеми: зміна клімату, втрата біорізноманіття, забруднення довкілля, дефіцит ресурсів, деградація ґрунтів. Шляхи вирішення: міжнародні угоди, відновлювана енергетика, кругова економіка, охорона природи.

Тема 2. Світові та українські тенденції екологічного стилю життя: Zero Waste, eco friendly, plastic free, green washing та інші.

Екологічний стиль життя: концепція та значення. Визначення та принципи екологічно відповідального способу життя. Вплив особистого вибору на довкілля.

Zero Waste – мінімізація відходів, повторне використання, компостування. Eco-friendly – екологічно безпечні матеріали та виробництво. Plastic-free – відмова від одноразового пластику, альтернативи. Greenwashing – маніпулятивний маркетинг, як розпізнати псевдоекологічні товари.

Тема 3. Ресурсозбереження, енергоефективність та відновні джерела енергії.

Ресурсозбереження – раціональне використання води, енергії, матеріалів. Енергоефективність – технології економії, "зелені" будівлі, ощадне споживання. Відновні джерела енергії – сонце, вітер, вода, біоенергетика, їхні переваги. Особистий внесок – екозвички, підтримка енергоефективних рішень. Екодружній дім (будівництво, архітектура, меблі, ремонт).

Тема 4. Скорочення споживання та сортування відходів.

Скорочення відходів – принципи Zero Waste, свідоме споживання. Сортування сміття – правила, категорії відходів, вторинна переробка. Вплив відходів – екологічні наслідки, проблема пластикового забруднення. Роль кожного – екозвички, повторне використання, компостування. Екодружня кухня (миючі засоби, посуд). Екодружня ванна кімната (засоби гігієни, засоби для прання).

Тема 5. Органічна продукція та безпека життя і здоров'я людини.

Органічна продукція – визначення, стандарти, сертифікація. Переваги – відсутність хімікатів, користь для здоров'я, екологічність. Безпека харчування – вплив пестицидів, ГМО, харчових добавок. Свідомий вибір – маркування, підтримка локальних виробників.

Екологічний одяг та косметика (металева, скляна або дерев'яна тара, органічні засоби, відмова від хутра і синтетики). Екологічне харчування і здоров'я людини (відмова від пестицидів, місцеві виробники, веганство). Екологічне маркування.

Тема 6. Екологічні організації та їх екологічні ініціативи, акції і стартапи.

Міжнародні та українські екологічні організації – Greenpeace, WWF, Екодія тощо. Екологічні ініціативи – захист природи, боротьба зі зміною клімату, просвіта. Екоакції – прибирання територій, висадка дерев, просування Zero Waste. Зелені стартапи – екотехнології, альтернатива пластику, сталі бізнес-моделі. Роль суспільства – волонтерство, підтримка екоініціатив, вплив на політику. Екологічні ініціативи та кампанії в Україні – вплив екологічних акцій, таких як «Чисті береги», «День Землі», на популяризацію екологічної літератури та ігор серед українських студентів.

Тема 7. Неформальна освіта: екологічні фільми.

Роль екологічного кіно – вплив на свідомість, формування екологічної культури. Документальні екологічні фільми: «Дім» (Home, 2009) – зміна клімату, руйнування екосистем; «Незручна правда» (An Inconvenient Truth, 2006) – глобальне потепління; «Перед потопом»

(Before the Flood, 2016) – екологічні катастрофи та їх наслідки; «Океани» (Oceans, 2009) – вплив людини на морські екосистеми; «Пластикова планета» (Plastic Planet, 2009) – проблема пластикового забруднення, тощо.

Художні фільми з екологічною тематикою: «Волл-І» (WALL-E, 2008) – критика споживацтва та забруднення планети; «Принцеса Мононоке» (Princess Mononoke, 1997) – протистояння природи і прогресу; «Аватар» (Avatar, 2009) – експлуатація природних ресурсів та знищення екосистем; «Ерін Брокович» (Erin Brockovich, 2000) – реальна історія боротьби за чисту воду; «Земля майбутнього» (Tomorrowland, 2015) – мотивація до дій для збереження планети.

Екофільми як інструмент неформальної освіти – використання кіно у шкільних та університетських програмах, організація кінопоказів та дискусій, аналіз екологічних проблем через кіномистецтво. Популяризація екологічного кіно. Фестивалі екокіно: Ekofilm, Green Film Festival. Онлайн-платформи з екологічним контентом (Netflix, YouTube, Disney+). Роль соціальних мереж у поширенні екологічних меседжів через кіно.

Тема 8. Неформальна освіта: екологічні книги та ігри.

Роль екологічних книг у неформальній освіті. Формування екологічної свідомості через літературу. Книги для дітей та дорослих: від класики до сучасних творів. Вплив літератури на розуміння важливості охорони природи.

Екологічні книги для дітей: «Таємниці природи» – пізнавальні книги про природу та її збереження; «Лісова пісня» (Леся Українка) – елементи екологічної тематики в класичній літературі; «Що робити з планетою» (Eric Carle) – книги для малечі про природу та екологію; «Книжка про сміття» Галина Ткачук (Видавництво Старого Лева, 2019); «Сміттєва революція» Еріка Файві, Білл Славін (Ранок, 2019); «Ловець пластику та інші професії майбутнього» Софія Россі, Карло Канепа (Видавництво Старого Лева, 2021); «Я можу врятувати планету» Лолл Кірбі, Аделіна Ліріус (Ранок, 2021); «Діти проти пластику» Мартін Дорі (Видавництво Рідна мова, 2020) тощо. Роль казок та ілюстрацій у формуванні екологічної культури у дітей.

Екологічні книги для дорослих: «Дім-нуль відходів» Беа Джонсон (Рідна мова, 2019), «Сміття і люди. Зворотній бік споживання» Томас Гілланд Еріксен (Ніка-Центр, 2016), «Коли менше – насправді більше» Джошуа Беккер (Рідна мова, 2019), «Викинь мотлох із життя! Мистецтво прибирання, яке змінить вас назавжди» Марі Кондо (Клуб сімейного дозвілля, 2019), «Шосте Вимирання: неприродна історія» Елізабет Колберт (Наш формат, 2016), «Жити із "зеленим серцем". Подбай про себе і планету» Гей Браун (Наш формат, 2020) та інші.

Екологічні ігри як інструмент навчання. Роль ігор у навчанні через активну взаємодію та практичний досвід. Настільні ігри: «Кеер Cool», «Ecorolia», «Зара почекай», «Водний слід», «Сортуй», «Місто майбутнього». Інтерактивні ігри для дітей та молоді, спрямовані на підвищення екологічної свідомості. Популяризація екологічних книг та ігор – виставки, клуби читачів, презентації книг і ігор у школах та університетах. Використання бібліотек та онлайн-платформ для доступу до екологічної літератури та ігор. Роль екологічних ініціатив у поширенні таких ресурсів через соціальні мережі та громадські проекти.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
1. Вплив людини на природу, глобальні екологічні проблеми людства XXI ст.	10	2	2			6	10	1	–			9
2. Світові та українські тенденції екологічного стилю життя: Zero Waste, eco friendly, plastic free, green washing та інші.	10	2	2			6	10	1	1			8
3. Ресурсозбереження, енергоефективність та відновні джерела енергії.	9	2	2			5	10	1	–			9
4. Скорочення споживання та сортування відходів.	10	2	2			6	10	1	1			8
5. Органічна продукція та безпека життя і здоров'я людини.	10	2	2			6	10	1	–			9
6. Екологічні організації та їх екологічні ініціативи, акції і стартапи.	9	2	2			5	10	1	–			9
7. Неформальна освіта: екологічні фільми.	10	2	2			6	10	–	1			9
8. Неформальна освіта: екологічні книги та ігри.	12	2	4			6	10	–	1			9
	80	16	18			46						
Модуль 2												
ІНДЗ	10		-	-	10		10				10	
Усього годин	90	16	18		10	46	90	6	4		10	70

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Екодружній дім (будівництво, архітектура, меблі, ремонт).	2
2.	Екодружня кухня (миючі засоби, посуд).	2
3.	Екодружня ванна кімната (засоби гігієни, засоби для прання).	2
4.	Екологічний одяг та косметика (металева, скляна або дерев'яна тара, органічні засоби, відмова від хутра і синтетики).	2
5.	Екологічне харчування і здоров'я людини (відмова від пестицидів, місцеві виробники, веганство).	2
6.	Екологічне маркування.	2
7.	Екологічні фільми.	2
8.	Екологічні книги та ігри.	2
9.	Підсумкове заняття	2
	Разом	18

7. Самостійна робота

№ з/п	Питання	Кількість годин
1.	Шляхи вирішення: міжнародні угоди, відновлювана енергетика, кругова економіка, охорона природи.	6/9*
2.	Екологічний стиль життя: концепція та значення. Визначення та принципи екологічно відповідального способу життя. Вплив особистого вибору на довкілля.	6/8*
3.	Енергоефективність – технології економії, "зелені" будівлі, ощадне споживання. Відновні джерела енергії – сонце, вітер, вода, біоенергетика, їхні переваги.	5/9*
4.	Вплив відходів – екологічні наслідки, проблема пластикового забруднення. Роль кожного – екозвички, повторне використання, компостування.	6/8*
5.	Безпека харчування – вплив пестицидів, ГМО, харчових добавок. Свідомий вибір – маркування, підтримка локальних виробників..	6/9*
6.	Зелені стартапи – екотехнології, альтернатива пластику, сталі бізнес-моделі. Роль суспільства – волонтерство, підтримка екоініціатив, вплив на політику. Екологічні ініціативи та кампанії в Україні – вплив екологічних акцій, таких як «Чисті береги», «День Землі», на популяризацію екологічної літератури та ігор серед українських студентів.	5/9*
7.	Художні фільми з екологічною тематикою: «Волл-І» (WALL-E, 2008) – критика споживачтва та забруднення планети; «Принцеса Мононоке» (Princess Mononoke, 1997) – протистояння природи і прогресу; «Аватар» (Avatar, 2009) – експлуатація природних ресурсів та знищення екосистем; «Ерін Брокович» (Erin Brockovich, 2000) – реальна історія боротьби за чисту воду; «Земля майбутнього» (Tomorrowland, 2015) – мотивація до дій для збереження планети.	6/9*
8.	Екологічні книги для дорослих: “Дім-нуль відходів” Беа Джонсон (Рідна мова, 2019), “Сміття і люди. Зворотній бік споживання” Томас Гілланд Еріксен (Ніка-Центр, 2016), “Коли менше – насправді більше” Джошуа Беккер (Рідна мова, 2019), “Викинь мотлох із життя! Мистецтво прибирання, яке змінить вас назавжди” Марі Кондо (Клуб сімейного дозвілля, 2019), «Шосте Вимирання: неприродна історія» Елізабет Колберт (Наш формат, 2016), «Жити із "зеленим серцем". Подбай про себе і планету» Гей Браун (Наш формат, 2020) та інші. Екологічні ігри як інструмент навчання.	6/9*
	Разом	46/ 70*

Примітка. 1* – заочна форма.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час самостійної роботи та на практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні завдання

Виконання наукового реферату на відповідну тематику.

1. Поводження з побутовими відходами в Україні.
2. Філософія або принципи Zero Waste.
3. Місто нуль відходів.
4. Біопластик і біорозкладання.
5. Екологічне маркування.
6. Небезпечні відходи та їх утилізація.
7. Управління відходами для дітей.
8. Альтернативи одноразовим речам.
9. Досвід європейських міст.
10. Компостування.
11. Сортування сміття та екологічний слід.

Вимоги щодо виконання ІНДЗ

Навчально-дослідна робота повинна складатися зі змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури. У вступі слід:

- а) обґрунтувати актуальність теми;
- б) показати ступінь розробленості цієї теми, здійснити аналіз сучасного стану дослідження проблеми;
- в) поставити завдання дослідження.

В основній частині потрібно висвітлити основний матеріал теми навчальної роботи, викласти факти, ідеї, результати досліджень в логічній послідовності, обґрунтувати власну позицію, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначити шляхи вирішення досліджуваної проблеми, розглянути тенденції подальшого розвитку цього питання. Практичну частину (за наявності) необхідно представити у вигляді результатів власних досліджень, із статистичною обробкою даних.

У висновках потрібно представити результати дослідження, підвести його підсумки.

Список використаної літератури подавати згідно вимог.

В тексті реферату слід посилатися на список літератури, вказуючи при цьому в квадратних дужках номер джерела у списку використаної літератури і сторінки, які використанні для написання роботи за таким зразком: [1, С. 25-32].

Обсяг реферату 6-8 сторінок, друкований (формат А-4; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14).

Роботу потрібно виконати на окремих аркушах, які необхідно скріпити. На титульному аркуші слід вказати прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст роботи повинен бути чітким, розбірливим, з пронумерованими сторінками. Робота може бути виконана у формі презентаційної доповіді.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Макс. к-сть балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану дослідження	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	7 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	1 бал
Разом		15 балів

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **15 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	12-15	Відмінно
Достатній	8-11	Добре
Середній	4-7	Задовільно
Низький	0-3	Незадовільно

„Відмінно” відповідає **12-15** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявності) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

„Добре” відповідає **8-11** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

„Задовільно” відповідає **4-7** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

„Незадовільно” відповідає **0-3** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

9. Методи навчання

Лекція, розповідь з елементами бесіди, інструктаж, самонавчання, практична робота, проєкт, лекція-візуалізація, екскурсія.

10. Методи контролю

Усне та письмове опитування, презентація робіт, оцінювання практичних робіт, самостійної роботи, індивідуального завдання, тестовий контроль, залік.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1									Модуль 2	Модуль 3	Сума
Практичні роботи 45 балів									ІНДЗ	Тестовий контроль	
T1 5	T2 5	T3 5	T4 5	T5 5	T6 5	T7 5	T8 5	T9 5	15 балів	40 балів	100 балів

* T 1, T 2 ... T 19 – теми занять.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо

володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання у практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов’язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок.

12. Методичне забезпечення

1. Електронні конспекти лекцій.
2. Інструктивні картки до виконання практичних занять.
3. Презентації в Microsoft Office PowerPoint для супроводу викладання лекційного матеріалу.
4. Методичні матеріали на платформі Moodle.

13. Рекомендована література

1. Дробноход М. І. Концепція переходу України до стійкого екологічно безпечного розвитку. К., 2002. 17 с.
2. Програма дій з подальшого впровадження “Порядку денного на ХХІ століття”. К.: Інтелефера, 2000. 58 с.
3. Прокоп М. К. Як стати “зеленим”: Пер. з англ. К.: Всесвіт, 1995. 112 с.
4. Стан світу 2000 / Л. Браун та ін. К.: Інтелефера, 2000. 312 с.
5. Галаган О.К., Дух О.І. Особливості навчальної програми освітнього компонента «Екологічний стиль життя» // “Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування”: збірник матер. 6-й міжнар. конгресу. Львів, 2020. С. 192-193.
6. Дух О. І., Галаган О. К., Цицюра Н. І. Впровадження концепції «ZeroWaste» в освітніх закладах. Implementation of the Zero Waste conceptine ducational institutions. Збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи в освіті і науці». Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2021. Вип. 5. С. 24-26.
7. Беа Джонсон. Дім – нуль відходів. К.: Рідна мова, 2018. 304 с.
8. Джошуа Беккер. Коли менше – насправді більше. К.: Рідна мова, 2019. 192 с.
9. Бойко М. 104 дні без поліетилену. К.: Віхола, 2020. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. www.menr.gov.ua – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
2. <https://rivnecbs.com.ua/blog/10-eko-pobut-jak-stil-zhittja> – Екопобут, як стиль життя.
3. <https://www.youtube.com/watch?v=FY-jp4zwFnE> – Екодружній стиль життя.
4. <https://zerowaste.org.ua/> – ГО Zero Waste Alliance Ukraine.
5. <https://plasticfreecampus.org/> – «Кампуси без пластику».
6. <https://wechoosereuse.org> – світовий рух «Скористайся повторно».
7. <https://www.facebook.com/anastasiia.martynenko.zw/videos/2930230003887790/> – Лекція Анастасії Мартиненко "Zero Waste у навчальних закладах".
8. <https://www.facebook.com/groups/284141293220600> – Регіональний еколого-просвітницький центр «ЕКОХАБ КРЕМЕНЕТС» на базі КОГПА.
9. <https://padlet.com/ohalahan/padlet-vjmne9utd5dkmvmn> – Онлайн дошка навчального курсу «Екологічний стиль життя».